

Officielle Efterretninger fra de danske Provindser om forskjellige Landbo- gjenstande.

I følge en Kongelig Befaling af 1821 blev det overdraget Landhuusholdningssekskabet at indhente, samle og ordne adskillige Efterretninger om endeel af Sekskabet forud opgivne statistisk-oekonomiske Gjenstande. De mange Besvarelser, som til Sekskabet indkom paa de fra samme i den Anledning udsendte Spørgsmaal til en stor Deel kyndige Mænd i Landets forskjellige Egne, bleve lagte til Grund ved Forfattelsen af de Amtsbeskrivelser, som Sekskabet efterhaanden i Løbet af Aarene 1827—1844 har foranstaltet udgivet i Trykken under den for alle 19 Dele fælles Hovedtitel: „Bidrag til Kundskab om de danske Provinders nærværende Tilstand i oekonomisk Henseende“.

Ved hiin Leilighed blev det, ligeledes i Aaret 1821, paalagt Amtmændene — istedet for de tidligere siden 1810 afgivne aarlige Rapporter om nogle Agerbruget vedkommende Punkter — aarligen til Rentekammeret at indsende Beretninger om følgende Gjenstande:

1. Høstens Udfald.
2. Dyrkning af nyere Sædearter, Foderurter og Handelsplanter.

3. Aabning af nye landlige Erhvervsfildder, og de sædvanliges bedre Afbenyttelse.
4. Udbredelse af Jordens planmæssige Drift.
5. Staldfodringens samt Brakkens og Brakfrugtablens Fremgang.
6. Agerbrugets Stand i Almindelighed.
7. Hindringer for og Midler til dets Fremme.

Det laae i Sagens Natur, at deslige Aar for Aar gientagne, i tabellariff Form affattede Beretninger kun havde en ringere Værd. Bistnok er det vigtigt for det Collegium, hvis Hverv det er at have et vaagent Die med, og en altid virksom Haand i alt det, der indgriber i Agerbrug og Landbovæsen, — at være nøie underrettet om de anførte Gienstande; men det maatte dog indrømmes, at Forandringerne i de sex Sidstnævnte ikke kunne stee med den Kraft eller i det Omfang, at Følgerne skulde fra eet Aar til det næste være særdeles mærkelige. Efterretningernes Indsamling kunde derfor lettelig blive behandlet med Lunkenhed og Ligegyldighed, og det var endog rimeligt, at de langsomt fremstridende Forandringer aldeles ikke bemærkedes eller i alt Fald kun løselig berørtes. Affordredes disse Rapporter derimod fieldnere, saasom kun hvert siette Aar, saa vakttes Dpmærksomheden mere, og det turde da snarere haabes, at Bedkommende vilde gjøre sig Umage for at faae fuldstændige og sikre Efterretninger, især naar de saae, at der toges Hensyn dertil, enten ved at denne eller hiin gavnlige Foranstaltning i den Anledning blev truffen, eller at de offentliggjordes, hvilket ogsaa vilde være en Spore for Bedkommende til at meddele noget Paalideligt og Nyttigt. —

Hyad den første Post angaaer maatte det dog ansees nødvendigt, at derom meddeelttes aarlig og betimelig Indberetning.

Efterat Landhuusholdningselskabet havde i en Forestilling til Hans Majestæt henledet Opmærksomheden paa Forestaaende, blev det ved Kongelig Resolution af 28de November 1835 bestemt, at der fremdeles aarligen skal gøres Indberetning om Høstens Udfald, hvorimod der med Hensyn til de øvrige 6 Punkter ikkun hvert sjette Aar skal for den forløbne Tid indsendes saadan Beretning.

Fra Rentekammeret har Landhuusholdningselskabet modtaget den nedenangførte Udfigt over Høstens Udfald og de flere forannævnte Gienstande, forfattet ved Foranstaltning af Commissionen for det statistiske Tabelværk efter de Beretninger, som ifølge den nysciterede Kongl. Resolution ere indsendte fra Amtmændene for Aaret 1847. Dette officielle Aftstykke indeholder ikke uvigtige Materialer til at oplyse Agerbrugets nærværende Standpunkt i væsentlige Retninger og kan saaledes i Henseende til flere af de spørgsmaalsviis opgivne Punkter, hvorover det indeholder Forklaring, tiene til at supplere de omtalte Amtsbeskrivelser, ligesom det og, sammenholdt med disse, kan bidrage til at antyde de i den sildigere Aarække stedfundne Forandringer i en og anden af de vigtigere agronomiske Tilstande.

1ste Spørgsmaal.

Hvorledes er Korn- og Høhøsten udfalden i 1847, have usædvanlige Omstændigheder havt Indflydelse paa samme, hvorledes ere de indavlede Sædevarers Beskaffenhed?

1. Kiøbenhavns Amt.

Høhøsten har givet et godt Udbytte saavel i Henseende til Dvantage som Dvalitet. Det mindste Udbytte gav de tidlig høstede Enge, som Følge af den kolde Forsommer.

Kornhøsten var meget god. Alle Kornvarer kom tørre i Huus og ere særdeles brugbare til Forsending og Dplag. Vintersæden ansees bedre end Vaarsæden.

Bygget gav vel ret godt i Skiæppen men fort Straa. Kartoflernes Høst var ret god, uagtet Spor fandtes af den tidligere Sygdom blandt disse Rodfrugter.

2. Frederiksborg Amt.

Udfaldet af Høhøsten var god. Af Haarbundsøs avledes en Mængde, af Engøs mindre end i et almindeligt Aar.

Hveden, Rugen og Bygget ere tørre og smukke Varer, som give godt i Skiæppen. Havren ansees endnu fortrinligere. Med Vrterne er man mindre tilfreds. Af Kartofler nedlagdes en ringere Dvantage end i tidligere Aar. Udbyttet er nogenlunde godt, skøndt der i flere Egne klages over den mellem Kartoflerne i de senere Aar stedfundne Sygdom. Næsten overalt er Rapsen mislykket. 4 Ugers Tørre med Varme, sidst i Juni og først i Juli, satte Sædens Væxt noget tilbage.

Bygget og endeel Bælgkorn blev fort i Straaet. Tørken i Høsten bevirkede at Kornet modnedes for hurtigt og derved blev smaat, især Gradet Byg og Ærter.

3. Solbek Amt.

Udfaldet af Høhøsten var meget godt, omendsskjønt der fra enkelte Egne klages over Kløveret. Det heldige Høstveir forårsagede, at Høet kom i tør Tilstand i Huus.

I det Hele taget var Kornhøsten særdeles god, saavel med Hensyn til Qvantiteten som de indavlede Sædearters Bestaffenhed, navnlig regnes Vintersæden for usædvanlig rig. Hveden og Rugen ere gode Handelsvare, thi vel ere Kærnerne smaae, men tyndskallede, og Sæden desaarfsag vægtig. Farven er smuk. Bygget blev sat endeel tilbage ved Tørke, men regnes desuagtet for en meget god Kornvare. Ærter og Biffer beskadigedes en Deel af Insecter, og Kartoflerne fandtes angrebne i ringe Grad af den for denne Rodfrugt gængse Sygdom.

4. Sorø Amt.

Høhøsten. Det langvarige kolde Foraar har forårsaget, at Qvantiteten af denne Høst var kun ringe. Sommerens Tørke og et stadigt Høstveir skyldes det, at Qvaliteten er meget god og at Høet næsten overalt er indbierget i tør og god Stand.

Udfaldet af Kornhøsten er meget tilfredsstillende, især naar sees hen til Vintersæden. Formedelst Vinterens Afverling med haard Frost og Tøveir, nærede man Frygt for Høsten, men denne svandt, da mild Luft indtraadte og Sommerens Varme tidlig modnede

Sæden. Det er vel sandt, at Mangel paa Bæde har gjort Kiærnerne smaae og indstrumpebe, men da de desuagtet ere vægtige, meelrige, tyndskallede og lyse af Farve og Qvantiteten er betydelig, er Udfaldet af Vintersædens Høst særdeles godt og Sæden meget tienlig til Erport. Byg og Havre tegnede tidlig godt, men bleve mindre gode Sædearter formedelst Mangel paa Bæde, især i Juli Maaned. Mislykket kan man imidlertid ikke i Aar kalde Bygget og Havren, thi Qvaliteten er særdeles god, saavel af Kiærnen som Straaet, (maaskee det dyre Hestehold har i flere Egne foranlediget at Udsæden er nedlagt for tidligt og følgelig i mindre beqvem Jord). Bølgæsæden var mindre god, allerede i Blomstertiden leed den Skade af Dm. Den tørre Sommer har skadet Kartoffelavlen og flere Steder klages endog over Kartoffelsygdommen. Udbyttet af Rapsen var oftest slet.

Da Qvaliteten af samtlige indhøstede Sædevarer er meget god og Straaet vel kort, men et sundt Foder for Kreaturer, har man al Grund til at være tilfreds med den, formedelst heldigt Veir, i tør og sund Tilstand indbiergede Kornhøst.

5. Præsts Amt.

Al Rug er høstet en saa stor Mængde, at man ikke erindrer at have seet en saa rig Høst af denne Kornart. Hveden er særdeles god paa de fleste Steder.

Al Baarkornet er høstet jevnt godt, men formedelst den stærke Varme blev Baarkornet dog for tidligt modent og giver neppe mere end en Middelhøst.

Alt Korn blev fortrinlig godt indhøstet, er noget smaat i Kiærnen, men meget tienligt til Udførsel og Opbevaring.

Det indavlede Hø er baade i Engene og paa Klo-
vermarkerne noget mindre end sædvanligt, men af ud-
mærket Dvalitet.

Kapsen er næsten allevegne mislykket. Kartoflerne ere bedre end forrige Aar, dog paa de fleste Steder ikke fri for Pletter og afgive heller ingen rig Høst.

Af Straa gives der i det Hele en ganske usæd-
vanlig Mængde.

6. Bornholms Amt.

Hø- og Kornhøsten er under et gunstigt Veirlig-
faldet meget heldigt ud, saavel med Hensyn til Dvali-
teten som Dvantiteten, og Kornhøsten har i det Hele
givet et godt Udbytte og Overflodighed af Foder. Af
Sædearterne er Rugen den, som gav de fleste Fuld og
den vægtigste Kiærne, hvilket derimod ikke er Tilfældet
med Baarsæden, fornemmelig Bygget, som paa Grund
af den hele Sommeren vedvarende Tørke modnedes for
tidligt, hvorved Kiærnen's Udvikling standsedes. Det
samme er Tilfældet med Vrter og Biffer, hvor disse
ikke ere saaede itide, eller i hoitliggende og mindre kraf-
tige Jorder. Da Havren for en stor Deel endnu dyr-
kes i uopgiødede Jorder, staaer denne Kornsort i Amtet
meget tilbage.

7. Odense Amt.

Høhøsten, navnlig Kløver- og Alger-Høsten, ansees
for meget god.

Kornhøsten ligesaa, især naar sees hen til Vinter-

sæden. Af de enkelte Sædearter characteriseres: Hveden som udmærket god, Rugen, Bygget og Havren som meget gode, og dette, uagtet der enkelte Steder fandtes Røst i Rugen og den gav mindre i Skiæppen, hvor den, som Tilfældet var flere Steder, havde ligget i Leie og at Bygget var smaaæiærnet, som Følge af at det modnedes for tidlig, og at Straaet var vel kort. Væ-
 terne leed vel paa lette Jorder af det tørre Veir, men vare i Almindelighed gode. Af Kartofler var nedlagt en mindre Deel end sædvanlig, Høsten maa ansees for temmelig god, især naar der sees hen til, at den tidlige Sygdom iblandt disse Rodfrugter endnu enkelte Steder spores, skjøndt i en ubetydelig Grad. Boghveden er temmelig god, Rapsen maadelig, men Hørrer god.

Da imidlertid de indavlede Sædevarers Bestaffenhed er god og en Mængde Korn er indhøstet i Aar, ligesom ogsaa da Straaet er et sundt og kraftigt Foder for Kreaturene, kan man være meget vel tilfreds med Aarets Høst.

8. Svendborg Amt.

Da Veiret lige indtil Høsten var særdeles gunstigt for Vegetationen og under Høsten ikke mindre tienligt for Indavlingen, saa har baade Korn- og Høhøsten havt et saare godt Udfald. Af Kornafgrøden var Vintersæden endog sielden svær i Værten, saa at den gav overordentlig meget til Fylde i Skiæppen, og om end Baarsæden var mindre frodig, var den dog ogsaa særdeles god. Vintersæden, skjøndt dens Givtighed, som naturligt, ikke ganske svarer til Fodrets Mængde, gav

dog et meget tilfredsstillende Udbytte. Af Baarsæden er i Almindelighed Udbyttet fortrinlig godt. Sædevarene ere af en smuk Farve og god Bessaffenhed, og om end Kornet synes smaat, hidrører dette meest fra dets tørre Egenstøb. Kornhøsten lod saaledes neppe Noget tilbage at ønske, men Esteraarsgræsningen har under Varigheden af det tørre Veir lig været særdeles simpel, hvorved Meieriproducterne ikke lidet ere formindskede, hvilket igjen har bragt disse til en usædvanlig høi Priis.

9. Maribo Amt.

Høsten har havt et godt Udfald, isærdeles med Hensyn til Dvaliteten. Enghøsten var bedst. Den stærke Varme og Sommerens Tørre vare Aarsager til, at de unge Planter paa Kløvermarkerne tildeels udgik.

Hveden var i enkelte Egne beskadiget af Orme. Udfaldet af denne Høst maa dog ansees for meget god. Rugen ligeledes meget god. Bygget modnedes for tidligt og blev desaaarsag smaafrøet, især paa de stærkere Jorder. Havren var mindre god. Grøerne mislykkede flere Steder, de modnede for tidlig og tog Skade af Orm. Kartoflerne gave kun ringe Hold.

I det Hele taget ansees Vintersæden bedre end Baarsæden. Mangel paa Regn i Sommermaanederne har været til Skade for denne. Det heldige Høstveir har imidlertid bidraget til, at alle Sædearter ere komne i god og tør Tilstand i Huus, og da Straaet, skiondt kort, dog er et godt Fodermiddel, har man al Grund til at være meget tilfreds med Høstens Udfald.

10. **Nalborg Amt.**

Hø høsten har i 1847 givet et godt Udbytte, og Indbiergningen begunstigedes af det gode Veirlig, ligeledes har Kornhøsten givet et meget rigt Udbytte. Kornet er kommet godt og tørt i Huus, er af en god Dvaalitet og skæpper i Almindelighed godt. Straaet fylder meget, og næsten overalt har Bonden ikke kunnet faae Alt i Huus, men har maattet sætte det i Stak. Af de enkelte Kornsorter staaer Rugen høist, Byg og Havre som ret gode Sædearter, uagtet den sildigere Tids fugtige Veir og Nattefrosten. Kartoffelsygdommen er vel sporet i enkelte Egne, men i en ubetydelig Grad.

11. **Sjælland Amt.**

Saa vel Hø høsten som Høsten af de her meest brugelige Sædearter, Rug, Byg og Havre har i Henseende til baade Dvaalitet og Dvalitet, paa faa Undtagelser nær, været usædvanlig god og begunstiget ved Veirliget ikke alene under Værten, men ogsaa ved selve Indhøstningen, saa at i sidste Henseende kun enkelte Hovedgaarde have af Mangel paa tilstrækkelig Arbeidskraft til tidligere at faae Høsten fuldendt, lidt noget Tab, ved den i den seneste Høsttid skeete Forandring i Veiret.

Endskiøndt Kartoflerne paa adskillige Steder lide af Sygdommen, synes de dog i det Hele taget at ville afgive en ret god Avl, idet Grunden til, at Sygdommen her er mindre udbredt, muligens maa søges deels i den mere sandige Jordart og deels deri, at her især dyrkes de grovere røde og gule Kartofler.

Hvede og Kærter dyrkes ikke meget — den første Sædeart især paa Hovedgaardene, — men hvor de dyrkes, har Avlen været upaaklagelig.

Året kan saaledes i det Hele taget betegnes som endog ualmindeligt godt, og dets Følger ville upaatviveligen virke høist gavnlige, ikke alene fordi Landmandens Velstand er forøget og det rigelige Foder afgiver stærkere Gødskraft, men ogsaa fordi den allerede i de foregaaende År vakte større Impuls til bedre og mere udvidet Agerdyrking styrkes og forsøges, naar Landmanden paa saadan Maade seer sin Flid belønnet.

12. Thisted Amt.

Baade Hø- og Kornhøsten maa i det Hele ansees som usædvanlig riig og god, hvorom de talrige Hæs bedst vidne, som findes næsten overalt. Dog antages, at Engene ikke have givet et fuldt saa stort Udbytte iaar som iflor, som Folge af at baade Regnen og Varmen indsendt sig noget seent, hvorfor Græs værtens paa Marskerne ogsaa har været langt mindre frodig iaar. Til Engvanding er her mindre Leilighed end i de lavere liggende Amter, dog ere flere Anlæg udførte saavel i Thye som paa Morsø, hvis Fordeel have vundet almindelig Anerkendelse; blandt de større og mere systematisk udførte fortæner især at nævnes tvende paa Hovedgaardene Trup i Thye og Dueholm paa Morsø. Kornets Dvalitet vil vistnok i det Hele vise sig fortrinlig, skøndt det færrade Byg paa flere Steder modnes vel hurtigt ved Varme og Tørken, og derfor vil blive mindre vægtigt, men Rugen tegner ikke til at

skæppe saa godt, som man havde ventet. Denne Sæd-
art, især den større men mere kiælne saakaldte Provsti-
rug, synes i det Hele ikke at egne sig godt for de svæ-
rere Thylandske Jorder, og giver sieldent et saa godt
Udbytte, som man skulde vente, hvor Heelbraf efterhaan-
den er bleven indført, hvorfor ogsaa Flere i de sidste
2 à 3 Aar have begyndt at lægge Bind paa Hvede,
der især i Aar har givet et fortrinligt Udbytte af 12
til 16 Fald, hvor Jorden har været behandlet derefter.
Kartoffelsygdommen tør ikke endnu antages for hævet
her i Amtet, men den er i betydelig Aftagen og Kar-
toslerne have de fleste Steder givet ret godt i Aar.

13. Biborg Amt.

Høststens Udfald var meget godt. Alt kom i god
Tilstand i Huus. Af Hvede avledes kun lidet og dette
var middelmadigt. Rughestens Udfald var meget godt,
omendskiønt Kiærnen var lille, som Følge af at Ru-
gen gif for en stor Deel i Leie. Rugen, som er meel-
rig og af smuk Farve, er en god Handelsartikel. Byg-
get og Havren ansees som utmærkede Sædevarer; Bog-
hveden simpel og Kartoslerne gode i Dvalitet, men Ud-
byttet ringe.

14. Aarhuus Amt.

Hoavlen har været særdeles god. Hvede og Rug
mere end almindelig god, Byg meget godt og Havre
endog overordentlig god. Da Indhøstningen i det Hele
var saare heldig, er den indavlede Sæd af god Dva-
litet. Boghveden, hvoraf der i Amtet kun dyrkes me-

get lidet, har givet en maadelig Høst. Kartoflerne, hvis Dyrkning i Amtet ikke har været af nogen Betydning, have, ligesom i forrige Aar, været tildeels be-
dærvede og givet et middelmaadigt Udbytte.

Erter og anden Bælgfrugt ere lyffedes godt og have givet en god Høst. Kaps dyrkes ikke i stor Mængde i Amtet og er mislykket næsten overalt.

15. Skanderborg Amt.

Høstens Udfald var godt, isærdeleshed var Klo-
veret godt paa de lavere Jorder, men maadeligt paa de lette.

Hveden leed ved at nedslaaes af Regnen, men an-
sees dog for god. Saavel Rug, som Byg og Havre
vare gode Sædevare, især paa de lerede og muldede
Jorder, men paa de lette blev Kiærnen, som Følge af
den indtraadte Tørke, paa mange Steder liden. Straaet
er godt. Af Boghvede saaes ikke meget. Høsten var
maadelig formedelst Sommerens Tørhed og indtruffen
Nattefrost. Erter og Bælg sæd temmelig gode. Kar-
toflerne vare angrebne af Sygdom, skøndt i mindre
Grad end i tidligere Aar.

16. Randers Amt.

Udfaldet af Høsten var godt og alt Hø blev
he'digt indbierget. Rugen var meget god, den stod
ualmindelig stærk, da Straaet blev lagt i Leie. Den
er mindre givtig i Skiæppen, men giver destomere i
Traven.

Havren var meget god, Bygget godt, Boghveden

fun enkelte Steder god, de fleste Steder meget ringe, Bølgfæden god; Ærterne, skiondt ikke alle Steder komne godt i Huus, have dog givet en ret god Høst. Rapsen er mislykket.

Alt kom godt i Huus undtagen paa de større Gaarde, hvor Mangel paa Folk standsede Arbeidet.

17. Ribe Amt.

Høsten var meget god. Samtlige Sædarter med Undtagelse af Boghveden ansees for meget gode, Rugen endog særdeles god. Formedelst Regn blev Boghveden ofte daarlig indbierget og Avlen af denne Sædeart kan ikke regnes for høiere end maadelig.

18. Ringkjøbing Amt.

Kornhøsten er i 1847 falden særdeles godt ud. I Almindelighed roses Vintersædhøsten. Det indavlede Korn er særdeles godt, fordi det modnedes og indhøstes i tørt varmt Veir.

Af de enkelte Sædearter ansees Rugen for udmærket god og den giver godt i Skiæppen. Hveden dyrkes kun lidt og er ifkun nogenlunde god. Bygget modnedes for tidligt, havde smaa Kiærner og var bedst paa muldede Jorder og paa opbrudte Mosejorder; Farven var smuk. Hvor Havren ikke var saaet alt for tidligt og i vinterlagt Jord var den god, ellers mindre god. Nattefrost i Blomstringstiden skadede Boghveden. Uagtet Kartoffelsygen har yttret sig, ere dog Kartofflerne gode.

19. Weile Amt.

Høstøsten. Dvaliteten var god og Indavlingen fortrinlig.

Hvede og Rug laae meget i Veie og gave endeel Smaaforn.

Bygget blev vel hurtig modent, men fandtes i flere Egne at være mindre vægtigt.

Havren ansees for udmærket.

Boghveden; af denne Sædeart er neppe avlet det Halve imod iflor.

Kartofler. Heraf er ikke avlet saa meget som sædvanligt. Flere Steder sporedes Sygdom iblandt Kartoflerne, men ikke i den Grad som tidligere.

I det Hele taget ansees Aarets Høst og navnlig af Vintersæden for meget god.

2det Spørgemaal.

Har man begyndt at dyrke andre end de almindelige Sædarter, Foderurter eller Handelsplanter, i hvad Mængde og med hvad Held?

1. Kjøbenhavns Amt.

De sædvanlige Sædarter dyrkes. Rapsen har i Almindelighed i de senere Aar givet et mindre heldigt Udbytte formedelst Orme og Biller og dyrkes derfor ikke saameget som tidligere. Hør dyrkes kun til egen Forbrug og Hampdyrkingen er en Sieldenhed. Riskenurter dyrkes i Mængde især i Nærheden af Kjøbenhavn og af Amagerne, dog er Concurrencen ved Han-

delsgartnerne saa stor, at Amagerne snarere maae ansees som tilbagegaaende end fremfribende i Henseende til Dyrkningen af Handelsplanter.

2. Frederiksborg Amt.

Paa enkelte større Gaarde vedblives, uagtet de senere Aars uheldige Resultater, med Dyrkningen af Raps. Af Hør dyrkes kun lidet og af Foderurter i Almindelighed alene til Huusbehov.

3. Solbøl Amt.

Dyrkning af Raps er tildeels ophørt. Kunkelroer dyrkes flere Steder ligesom ogsaa Turnips og Kaastrabi.

4. Sorø Amt.

Raps er tildeels opgivet at dyrkes, da de senere Aars Erfaring har viist, at denne Avl ikke bringer Fordeel. Det mindre heldige Resultat, Kartoffelhøsten har givet i flere Aar, gjør, at man ikke lægger megen Vægt paa denne Avl.

Foderurter og Handelsplanter dyrkes ikke meget; det er kun i enkelte Egne, at Kaastrabi, Turnips, Hestebønner og Gulerødder dyrkes som Foderurter, og selv i disse er Interessens tabt, da de senere Sommerses Tørre har skadet disse Foderurter. Humleavlen er aftaget, deels som Følge af at en Mængde forfalsket Humle er indført og sælges saa billigt, at derved denne Avl ikke kan bringe Fordeel, deels formedels den høie Priis, Skoveierne fordrer for Rasterne.

5. Præsto Amt.

Iffun Raps dyrkes paa nogle Steder med afværende Held. Hør og Hamp dyrkes til egen Fornødenhed, men afgiver ingen Handelsvare. Thimotei-Græs saaes i Almindelighed imellem Kløver og paa enkelte Steder har man begyndt at dyrke Gulerødder i ringe Mængde.

6. Bornholms Amt.

Hørrens Dyrkning er almindelig udbredt, saavel blandt de større som mindre Jordbrugere, men indskrænker sig til hvad Enhver behøver til egen Forbrug. Hamp, Humle, Senop og Kommen, dyrkes vel af Flere, men i høist ubetydelige Qvantiteter. Dyrkningen af Raps, hvormed der først begyndtes for 7 à 8 Aar siden, tiltog Aar for Aar, men er nu igjen i Aftagende, som Følge af, at denne Plante i de sidste 2 à 3 Aar er aldeles mislykket. Kløver dyrkes almindeligt, ligesom ogsaa Dyrkningen af Raigræs og Thimotei-Græs tiltager; af Spærgel saaes ubetydeligt, meest til Nedpløining. Den saavel paa Landet som i Riøbstæderne almindelig udbredte Kartoffelavl paa Bornholm, hvor Kartofflerne anvendtes i Brændeviinsbrænderierne, tidligere end i de øvrige danske Provindser, er betydelig aftaget, paa Grund af Kartoffelsygdommen, der ogsaa i Aar har vüst sig med de samme Symptomer, som da den for 3 Aar siden sporedes; dog synes den ikke at være saa ondartet eller i det Hele taget saa almindelig som dengang, idet der deels

iaar var Kartoffelmarker, hvor alle de optagne Kartofler befandtes at være sunde, deels Marker, hvor Kartoflerne kun paa enkelte Strækninger vare angrebne af Sygdommen. De tidlig modne Kartofler ere vel de, som i Almindelighed have holdt sig bedst, men Sygdommen har dog ogsaa mere eller mindre angrebet disse, hvilket og har været Tilfældet med de efter Frø avlede Kartofler; imidlertid er der formeentlig ingen Mangel at befrygte paa dette for den fattige saa vigtige Næringsmiddel, hvorpaa Prisen i Efteraaret 1847 ikke har oversteg 10 Mk..Tønden.

7. Odense Amt.

Raps har i længere Tid været dyrket, men de uheldige Resultater have foraarsaget, at man nu mindre beslitter sig paa Rapsavlens; ifkun paa Halvoen Helnæs synes det, at der lægges Vind paa Avlen; man har nemlig der iaar indhøstet cirka 500 Tønder. Senep og Kommen dyrkes af og til i Mængde, ligeledes Gulerødder og Raal til Foder. Humle og Hamp dyrkes meest til egen Forbrug. Hør dyrkes af og til, meest paa Dstrupgaard og Gods, hvor der deraf forarbejdes Værreder og Dynevaar til Salg.

8. Svendborg Amt.

Tidligere havde ved Siden af de almindelige Sædarter Rapsavlens funden megen Indgang. Denne Frøsort har længe været dyrket med Fordeel og dens Dyrkning har ikke bidraget lidet til Nationalvelstanden og Landeiendommenes Stigen i Priis, men efterat den i

de senere Aar er lykkedes mindre og efterat Kornpriserne saameget have hævet sig, er den i betydelig Aftagende. Kartoffelavlens har i de sidste Aar havt en mislykket Skæbne ved den bekjendte Epidemie. Den synes ikke ganske at ville forsvinde, thi endnu iaar ere Kartoflerne ikke fri for Smitten. Den har betydeligen svækket denne forhen vidtdrevne Aal og Kartoflernes Frugtbarhed iaar er ogsaa kun liden. De Exempler, hvorved man har søgt at erstatte Kartoflerne som Fodringemiddel, ere endnu kun faa. Heller ikke vides det, at andre Handelsplanter, end Hør, Hamp, Kommen, Humle og Senep endnu ere indførte. Disse dyrkes vel, men med Undtagelse af Hør, der iaar er vel lykkelig, ikke i stor Betydning.

9. Maribo Amt.

Ikke enkelte dyrke Raps, som Følge af de senere Aars Uheld med denne Aal. Hør og Hamp dyrkes meest til egen Forbrug. Thimotei-Græs blandes mellem Kløver. Forsøg ere anstillede med Kunkelroers Dyrkning.

10. Aalborg Amt.

Paa enkelte Steder dyrkes noget Hør og Hamp. Paa Raps lægges ikke synderlig Binde.

11. Hjørring Amt.

Raps, Hør, Hamp, Biffer, Spergel og Thimoteum dyrkes paa enkelte Steder, men er dog ikke meget udbredt, hvorimod Kløver udbreder sig meer og meer,

ogfaa i de sydvestlige Dele af Amtet, hvor denne Avl formeentligen har været mindst udbredt. Samtlige disse Arter have givet godt Udbytte med Undtagelse af Rapsen, som væsentligen dyrkes paa de større Gaarde, men i Aar, tværtimod hvad i de foregaaende Aar har været Tilfældet, er mislykket paa flere Steder.

12. Thisted Amt.

Rapsavlens er ikke af stor Betydenhed her i Amtet, deels paa Grund af den desværre høiligt savnede Markfred, deels vel ogsaa fordi Foderet ikke kan undværes i en Egn hvor Kreaturtillæg er en Hovedindtægtskilde, — den er snarere igien i Aftagen end i Tiltagen, hvilket vel især er foranlediget af de høie Kornpriser, da Rapsens værste Fjender endnu ikke synes at have fundet Veie hertil. En anden Dlieplante, den gule Sennop, havde man begyndt at lægge Bind paa, men dette har igien tabt sig, fordi den ikke fandt den forventede Affætning. Hør og Hamp dyrkes langt mindre end det burde og mindst i Thy.

13. Viborg Amt.

Kløveravlens antages at være i Tiltagende. Hør dyrkes til egen Brug. Raps ubetydeligt og mislykkes ofte. Kartoflerne meest for at affættes i Dampbrænderierne i Randers og Hobro.

14. Aarhus Amt.

Kartofler dyrkes, men ikke af Betydenhed. Enkelte beslitte dem endnu paa Rapsavlens. I det Hele taget er Dyrkningen af Raps i Aftagende.

15. Standerborg Amt.

Paa Steensballegaards Gods er i de senere Aar dyrket Riisfenurter til Salg, Udbyttet var iaar mindre godt formedelt langvarig Torke i Sommer. Hør dyrkes flere Steder, men ikke betydeligt. Rapsavlen er i Aftagende. Flere af Horsens Riisstadstjorder have været besaaede med Tobak og Udbyttet heraf har været ret tilfredsstillende.

16. Randers Amt.

Af Kartofler blev ikke lagt mange. Udbyttet var imidlertid ret godt, men det er uvist, om de ville holde sig i Rulerne, da mange have Pletter. Hør dyrkes en-deel. Raps aflægges paa Grund af de høie Kornpriser.

17. Ribe Amt.

Spergel er dyrket i de senere Aar og lykkes godt. Saavel paa Raps som Kartofler lægges nu, paa Grund af de senere Aars Erfaringer, mindre Bind.

18. Ringkøbing Amt.

Alene Raps, men uden Hølb.

19. Veile Amt.

Rapsdyrkningen aftager betydeligt. Tobak dyrkes ved Fredericia Riisstad. Hør dyrkes af de Fleste til egen Forbrug og af Enkelte til Salg.

3die Spørgsmaal.

Tænkes der paa nye Næringsveie, enten ved at tilveiebringe andre animalske eller vegetabiliske Producter, eller ved de sædvanliges Forædling?

1. Kiøbenhavns Amt.

Iffe paa nye Næringsveie, men paa Producters Forædling. Dette er en Folge af, at Kiøbmanden kjober efter Bægt; Bonden maa derfor benytte bedre Sæeforn. Den stigende Velstand hos Jordbrugerne, som for største Delen skyldes de forædlede Producter, bidrager ogsaa til en vedblivende Fremadgaaen. At flere Bryggerier og Bagerier ere anlagte paa Landet ere Fordele for de nærliggende Beboere.

2. Frederiksborg Amt.

Formedelst Jordernes gode Cultur have Beboerne god Fortieneste. Alene herpaa ere Tanterne i Almindelighed henvendte.

3. Holbø Amt.

Man søger saavidt muligt at forædle og forbedre de nu brugelige Sædearter ved Indkjøb af fremmed Sædeforn og ved en fortrinlig Rensning af de indavlede Sædevarer. Sorø Amts landoekonomiske Selskabs Foranstaltninger til Dvægracernes Forbedring har virket og vil virke til betydelig Fordeel for Landmanden. Beboerne paa Samsø have i de senere Aar i tiltagende Grad været sysselsatte med Fiskeri, især Silde- og Torstefiskeri.

5. Sorø Amt.

Paa nye Næringsveie tænkes ikke, men derimod lægges Bind paa bedre Producter end de tidligere; saaledes drives paa Sorup Gods en Ostefabrication i det Store efter engelsk Methode. Sorø Academie bidrager meget til Kreatureres Forbedring, deels ved Ublodning af Tyre, ved Opstaldning af en Hingst, og ved at give Leilighed til Faareavlens Forbedring. Da der desuden er almindelig Spørgsmaal efter Slagteqvæg er Opmærksomhed særlig henvendt herpaa, navnlig ved Indførsel af jydsk Qvæg. Iøvrigt er Hesteholdet forringet en Deel i Amtet ved Indførelse af Svingploven.

5. Præstø Amt.

Kornvarene renses og forædles mere end tilforn. Meierierne paa Hovedgaardene afgive bedre Product, men dette Product staaer langt tilbage hos Bønderne.

6. Bornholms Amt.

Nei.

7. Odense Amt.

De Handlende tilfigte en større Udførsel af Korn i formalet Tilstand. Hørberedningen er i Tiltagende. Til Sædearternes Forædling anskaffes de bedste Slags Sædeforn. Engvandingens anlæg paatænkes.

8. Svendborg Amt.

Nye Næringsveie ved Hiælp af andre animaliske eller vegetabiliske Producter, end de sædvanlige, vides ei at være forsøgte; heller ikke ved de sædvanliges For-

ædling, men i denne Henseende ere vistnok Molleindretningernes Ufuldkommenhed i høi Grad hemmende.

9. Maribo Amt.

Man søger at forbedre de almindelige Producter. Meieriproducterne tiltage betydeligt. Kreaturholdet er i Opkomst.

10. Aalborg Amt.

De sædvanlige Næringsveie forædles. I de senere Aar ere anlagte en Deel Teglværker og nogle Pottefabriker.

11. Hjørring Amt.

Især paa de større Gaarde bestræber man sig for at forædle Kreaturene, samt at tilveiebringe bedre og renere Sædeforn. Bonden kommer paa flere Steder godt efter, i hvilken Henseende det virker gavnligt, at Kiskmanden nu i Reglen fisker efter Bægt. Ogsaa paa Forbedring af Meierierne lægges nu paa flere af de større Gaarde langt mere Flid end tidligere. Den Næringsvei, som forholdsviis turde have meest udbredt sig i de senere Aar paa Landet, er Teglblanderiet, og det er glædeligt at see, hvorledes Bonden meer og meer bygger grundmurede og solide Baaningshuse.

Udsælgelig vilde det være, om nogen mere Flid anvendtes paa Forædling eller maaskee rettere Conservation af den naturlig gode Heste- og Dvægrace, hvis Tillæg væsentligen giver Bonden her hans Velstand.

12. Thisted Amt.

Mindre Tegls- og Kalkbrænderier, som drives med Torv, tage aarligt til i Amtet, og ere de eneste nye Næringsveie, som drives paa Landet.

13. Viborg Amt.

En stærkere Fedning af Stude til Affætning i England paatænkes under Forudsætning af en lettet Communication.

14. Aarhus Amt.

Iffe videre end at de sædvanlige Producter foræbles saameget som muligt.

15. Skanderborg Amt.

Nei, ikkun forsaavidt at en Olieemølle er bleven anlagt i Hjelmslev Herred.

16. Randers Amt.

Nei, dog tænkes der paa de sædvanlige Producters Forædling. Der lægges mere Flid paa vel renset Sædeforn. Enkelte Steder har Dyrkningen af Sennop og Kommen udbredt sig.

17. Ribe Amt.

De sædvanlige Producter søges forædlede; dette er nu ogsaa nødvendigt, da Sæden oftest sælges efter Bægt. En Fæstebonde under Stamhuset Nørholm har anlagt en Kartoffelmeelmølle, som drives med Hestekraft. De til Meel fabrikerede Kartoffler give et godt Udbytte. Samme Mand tilbereder engelske Oste i et af ham an-

lagt Meieri. I Veien Sogn drives et for flere Aar siden anlagt Garveri heldigt og kraftigt. Paa flere Steder er der i den senere Tid opstaaet Bagerier og Høferier.

18. Ringløbing Amt.

Mange tænke paa Bevilling til Brænderiers Anlæg. Naar saadanne blive meddeelte, vilde rigelig Afsetning findes for Kartofler.

19. Veile Amt.

Bed Engvanding forbedres paa nogle Steder Høavlen; Dvægavlen forbedres. En Hvedestivelse-Fabrik er paatænkt ved Bygholms Mølle.

4de Spørgsmaal.

Viser det sig, at Agerdyrkerne ret erkjende Nytten af deres Jorderes planmæssige Inddeling og Drift?

1. Kiøbenhavns Amt.

En planmæssig Drift af Jorderne og en dertil svarende Inddeling er indført de fleste Steder.

2. Frederiksborg Amt.

Erkjendelsen af det Rigtige i Jordernes planmæssige Inddeling og Drift viser sig at have fundet Indgang og er derfor bleven temmelig almindelig.

3. Solbøl Amt.

Planmæssig Sædestifte er almindelig. Næsten overalt benyttes forbedrede Agerdyrknings-Medstaber. Indhegninger forsømmes derimod ofte.

4. Sorø Amt.

Saavel ved Sorø Akademies Medvirkning, som Jordbrugernes egen Erkiendelse, er planmæssig Drift og Jordernes behørigte Inndeling og Mergling i Tiltagende. Pløiningen foretages nu paa en bedre Maade end tidligere ved Hiælp af Svingploven. Ligeledes bruges den skotske og svenske Harve.

5. Præsto Amt.

Planmæssig Dyrkning og Omgang i Henseende til Jordernes Drift er nu almindelig, endog hos Bondestanden, men dens Driftsmaade lader i Almindelighed meget tilbage at ønske i Henseende til Jordernes og Græsgangenes Forbedring.

6. Bornholms Amt.

Nytten af en planmæssig Drift erkendes mere og mere. Den Driftsmaade, Vonden følger paa de saakaldte Byjorder eller opgiødede Jorder, er Rug efter Brak, derpaa Klover i 2 Aar, Byg, Erter eller Kartofler og derefter atter Byg. De Gaarden mere fraliggende eller de mindre gode Jorder besaaes kun med Havre uden Giødning i 2 til 3 paa hinanden følgende Aar, hvorpaa de i lige saa lang Tid udlægges til Græs; dog er, efterat de fjerntliggende Udlodder ved Udføistningen ere blevne inddragne til Gaardene, ogsaa heri foregaaet en væsentlig Forandring, og ligesom der allerede ved de fleste Gaarde er taget endeel Havrejord under Opdyrkning, saaledes vil den mindre gode Behandling med Tiden ganske forsvinde. Ved Avlsbruget i Kiøb-

stæderne er indført fuldkommen Bereddrift og Jorberne ere i Almindelighed inddeelte i 4 Skifter, som dyrkes paa følgende Maade: Kartofler efter Giødning, Rug, Klover og derpaa Byg, eller Kartofler, Byg, Klover og derefter Rug.

7. Odense Amt.

Planmæssig Inddeling og Drift er meget almindelig.

8. Svendborg Amt.

Som det viser sig, at det er den Tænkende og Birkfomme magtpaaliggende, at bringe sit Jordsmon i den bedst mulige Culturstand og ved et hensigtsvarende Sædeskifte at drage varige Fordele deraf, saa kræver dette naturligtviis en forud fattet hensigtsmæssig Plan; dog er der vistnok Mange, der ubetænksom ved Hiælp af Mergelen udtømme Jordsmonnets Kræfter og saaledes staffe sig øieblikkelige Fordele paa Fremtidens Bekostning.

9. Maribo Amt.

Ja.

10. Aalborg Amt.

En planmæssig Inddeling følges og Gavnligheden erkiendes; men da en forandret Driftsmaade kræver Dyppoffreller, saa gaaer Fremadskriden i saa Henseende mindre ras.

11. Hjørring Amt.

Paa saa godt som alle de større Gaarde er en planmæssig Drift indført, men dette er desto værre ikke

Tilfældet hos den overveiende større Deel af de mindre Landeieendomsbesiddere, medens det dog er at vente, at ogsaa i denne Henseende Fremgang til det Bedre snart vil finde Sted.

12. Thisted Amt.

Enhver fornuftig Landmand erkjender vel Nytten af sine Jorderes planmæssige Inddeling og Drift, men Mangel paa Hegn og Fred, der tildeels er en Folge af den høist ufuldkomne Udskiftning, har hidtil lagt Hindringer i Veien derfor.

13. Viborg Amt.

Nogle have begyndt med en bedre Inddeling efterat have faaet Jorderne udlagte paa eet Sted.

14. Marhuus Amt.

Ja, det tør nok antages, men der begaaes almindelig en Hovedfeil, nemlig, at der tages for mange Afgrøder, inden Jorden udlægges.

15. Skanderborg Amt.

Der anvendes mere Flid end tilforn ved Jordernes Behandling og Nytten af en planmæssig Inddeling og Drift erkjendes.

16. Randers Amt.

Flere dygtige Landmænd have ved deres Jorderes gode Drift givet Bønderne et godt Exempel og disse have erkjendt Nytten af planmæssig Behandling.

17. Ribe Amt.

Nytten af en ordnet Sædfolge erkendes, og meer end forhen verles der med rensende Sædearter, især paa de større Bøndergaarde. Løve Herred, Møgeltønder og Vallum Birker ere underfaste Havets Oversvømmelse og ere desuden maadelig udstiftede; som Følge heraf lader ingen planmæssig Behandling og Inddeling af Jorderne sig ret indføre.

18. Ringkjøbing Amt.

Med Jordernes planmæssige Drift gaaer det kun meget ringe frem. Grunden hertil er, deels gammel Bane, som det er vanskeligt at rive sig løs fra, deels den øiebliffelige Beføstning, som de Fleste ville undgaae.

19. Veile Amt.

De større Bøndergaarde drives i Almindelighed godt og Jorderne ere der planmæssigt inddeelte. Ved mindre Eiendomme er dette derimod endnu ikke Tilfældet.

5te Spørgsmaal.

Udbreder Staldfødring sig, ligeledes den rene Brak eller Brakfrugtavl?

1. Kiøbenhavns Amt.

Staldfødring er ikke almindelig udbredt og anvendes sieldent i det Større. Keen Brak eller Heelbrak udbredes mere og mere. Af Brakfrugter dyrkes Kartofler siøndt ikke i en saa betydelig Grad som tidligere, formedelst den i flere Aar herskende Kartoffelsygdom.

Paa Amager er Staldfodringen aldeles ikke kiendt, ei heller Brak eller Brakfrugtavl, da Jorderne hvert Aar indtages til Dyrkning.

2. Frederiksborg Amt.

Egentlig Staldfodring finder endnu i Almindelighed ikke Sted. Keen Brak bruges af de Fleste, dog med Undtagelse, at Nogle besaae Brakjorden med Bikk-havre til Afstoiring. Andre Brakfrugter dyrkes ikke.

3. Solbek Amt.

Staldfodring bruges meest ved Hovedgaardene. Keen Brak er almindelig, men ikke Brakfrugtavl. Paa Samsø bruges ikke Staldfodring.

4. Sorø Amt.

Paa store Gaarde anvendes Staldfodring til Heste og for en Deel til Ungqvæg. Keen Brak er almindelig til Vintersæd. Brakfrugtavl bruges ikke meget og indskrænker sig meest paa enkelte Steder til Saaening af Bikkhavre, som slaaes i grøn Tilstand. Enkelte mindre Agerbrugere anvende Kartofler i Brakjorden og Bikkblanding til Staldfodring.

5. Præstø Amt.

Den rene Brak er nu ganske almindelig hos Bondestanden. Brakfrugtavl er meget sielden, hvorimod en-deel grøn Staldfodring forbruges til Hestene og paa nogle Steder til Ungqvæg og Tyre.

6. Bornholms Amt.

Sommerstaldfodring er ikke almindelig, dog beholdes paa de fleste Gaarde nogle Heste paa Stald om Sommeren, og paa enkelte Gaarde er ogsaa Dvæget opstaldet endeel af Sommeren, men dette hører til Undertagelserne. Den rene Brak er nu næsten overalt udbredt hos Bønderne, og Brakmarken besaaes undertiden med Spergel eller Boghvede, som afflaaes eller nedploies. Af Brakfrugter dyrkes kun Kartofler.

7. Odense Amt.

Staldfodringens Udbredelse gaaer kun langsomt frem. Keen Brak derimod er næsten almindelig.

8. Svendborg Amt.

Staldfodring bruges vel noget mere end tilforn, men udbreder sig dog ikke meget. Den indskrænker sig endnu meest til Heste og høiest tillige til Ungkvæg; dog have Mange begyndt med at holde Kærne paa Stalden om Dagen i den varmeste Tid, paa nogle Steder ogsaa om Natten, for derved at forøge Gødningemassen. Den rene Brak derimod er almindelig; fieldnere Brakfrugtavl, der i Reglen kun finder Sted, hvor Staldfodring er indført.

9. Maribo Amt.

Staldfodring bruges ikke meget, derimod udbreder den rene Brak og tildeels Brakfrugtavl sig.

10. Aalborg Amt.

Staldfodring anvendes ikke meget. Keen Brak og Brakfrugtavl bruges ikke mere?

11. **Hjørring Amt.**

Staldfodring bruges næsten ikke, hvorimod Brak udbreder sig meer og meer undtagen maaffee i Hvetbo Herred, der overhovedet, skiondt Jorderne i Reglen ere gode, turde hore til de Egne, hvor Agerdyrkningen er mindst fremskreden.

12. **Thisted Amt.**

Brug af Staldfodring er ikke almindelig, dog bliver denne Fodring benyttet enkelte Steder. Den rene Brak bruges paa adskillige Steder, men Aarsagen til, at den ikke er mere almindelig, antages for endeel at være, at Vedkommende ikke kunne undvære Græsningen.

13. **Biborg Amt.**

Halvstaldfodring er begyndt flere Steder. Brak er bleven almindelig.

14. **Narhuus Amt.**

Man staldfodrer paa flere Gaarde endeel Heste om Sommeren og bruger reen Brak. Brakfrugter dyrkes ikke.

15. **Skanderborg Amt.**

Reen Brak anvendes nu ganske almindelig, men Staldfodring bruges sjelden og Brakfrugtavl næsten slet ikke.

16. **Randers Amt.**

Staldfodring bruges ikke undtagen enkelte Steder, men Brak er almindelig. Af Brakfrugter dyrkes Kartoffer og Biffer.

17. Ribe Amt.

Staldfodring bruges i Almindelighed ikke, Brak af nogle, men Bælgrugter og Roer yderst sjældent.

18. Ringløbing Amt.

Staldfodring er temmelig almindelig. Det er nemlig Brug at holde Malkesøerne paa Stald om Natten og 3 à 4 Timer midt paa Dagen. Den rene Brak er meget lidt anvendt og hvor den anvendes, holdes Brakmarken daarligt. Af Brakfrugter dyrkes Kartofler, Hvidkaal og Gulerødder.

19. Veile Amt.

Staldfodring er ikke almindelig. Den rene Brak benyttes af Flere.

6te Spørgsmaal.

Er Agerbruget i det Hele fremskridende, stillestaaende eller tilbagegaaende. Optages raee Jorder til Dyrkning. Anvendes Mergel eller kunstige Gødningemidler. Bruges Kornrensning og Tørring. Lægges man sig efter forbedrede Agerdyrkningsredskaber, forædlet Faare og Dvægavl eller Hesteavl, og forbedrer man denne. Tillsætter man Sviin og Smaakreaturer?

1. Kiøbenhavns Amt.

De senere, for Landmanden heldige Aar have havt en gavnlig Indflydelse paa Agerbruget. Raee Jorders Dyrkning fremmes aarligen og Steendysser

bortskaffes. Mergling bruges paa mange Steder og kunstige Gødningemidler finde mere og mere Indgang. Agerdyrkningsredskaberne blive stadigen forbedrede, ligeledes Heste- og Dvæggavlen. Sviin og Smaa-Kreaturer tillægges, dog ikke synderligt i Nærheden af Hovedstaden, efter som Melkeproductionen for Jordbrugerne her er af større Vigtighed. Med Rensningen af Kornvarene er man gaaet betydeligt fremad, men ikke med Tørringen.

En Bestaaen ved det Gamle finder stedse Sted paa Amager, hvor isvrigt hverken Heste-, Dvægg- eller Sviineavl eller Tillæg af Smaafcreaturer finder Sted.

2. Frederiksborg Amt.

Agerbruget er fremstribende. Hvor der findes raae Jorder, opdyrkes disse. Mergel anvendes paa de større Gaarde og Bønderne følge stadig disses Exempel. Forbedrede Agerdyrkningsredskaber benyttes Aar for Aar, saaledes sees næsten aldrig den gamle danske Plov; Svingploven har fortrængt denne; en forbedret Slags Harver er indført. Paa de større Gaarde findes oftest Tærste- og Kornrensningssmaskiner, hvilke sidste idelig afbenyttes af Bønderne; Korntørring er endnu ikke almindelig. I det Hele taget anvendes nu, som Følge af den gode Affætning til høie Priser, megen Flid paa Sædevarers Rensning og Sortering. Naar undtages de bedre Heste, som nu findes, hvilket maa ansees som en Følge af Agerdyrkerens bedre Raar, synes det ikke, at Dvægholdet er fortrinligere end tidligere. Flere Be-

boere lægge Bind paa Smaafreatureur, navnlig Gææs, til Salg.

3. Holbet Amt.

Agerbruget maa i det Hele taget antages at være fremfsridende. Hvor der findes raæ Jorder, optages disse til Dyrkning, og Mergel anvendes især paa Hovvedgaardenes Underliggende. Kornrensning anvendes, men ikke Tørring. Enkelte Steder er kunstig Engvanding bragt i Stand. Svingploven og forbedrede Agerdyrkningsredskaber anvendes næsten overalt. Kreaturholdet er ikke synderlig i Dpfkomst hos Bonden og af Sviin og Smaafreatureur er Tillæget kun til egen Brug.

4. Sorø Amt.

Agerbruget er i god Fremgang, men dog ikke saa vidt og omfattende som ønskeligt af Mangel paa den større Driftscapital, som nu udfordres. Vandgrøfter graves til skadeligt Vand's Afledning. Stene opbrydes eller nedgraves, Jordvolde som Markhegn sloifes for at vinde Møieland m. m. Mergling er i de senere Aar tiltaget særdeles meget, men kunstige Gødningemidler bruges kun lidet. Kornrensning udvides idelig, men Korntørring bruges ifkun til egen Fornødenhed. Forbedrede Agerdyrkningsredskaber ere meget udbredte; saaledes sees næsten overalt Svingploven, hvor tidligere Hiulploven var i Brug. Sorø Amt's landoeconomiske Selskabs Birken har viist sig meget velgiørende i Amtet ikke alene for Jordernes Behandling og Dpdyrkning, men tillige for Hestes, Dvægs og Faareavl.

Svineavlen og Smaafreaturers Opdræt have ogsaa været Gienstande for Bondens Opmærksomhed.

5. Præstø Amt.

Agerbruget er i det Hele fremadstridende og især er det mærkeligt siden de fleste Naturalarbejders Opfor, hvorledes Jordernes Jevning og Rensning for Steen, skadeligt Vand og Afgravning og Brakmarkens ordentlige Behandling har fundet Sted i stedse tiltagende Grad. Mergling er i betydelig Tiltagen paa de fleste Egne; Patent- og Guanogødning anvendes paa nogle Steder. Kornets Rensning ved Hjælp af Rensmaskiner er almindeligt, men sammes Tørring finder ikke Sted hos Agerbrugeren. Forbedrede Agerdyrkningsredskaber, navnlig engelske Plove og skotske Harver, ere almindelige. Paa nogle større Gaarde anvendes Saaemaskiner med megen Nytte. Faareavlen forbedres ved Blanding med den engelske saakaldte Dishley-Race. Dvægaavlen staaer hos Bonden meget tilbage, som Følge af flet Røgt og maadelige Græsgange, foranledigede ved altfor mange og udtærende Kornafgrøder. Paa Hovedgaardene forbedres samme ved Opdræt af Kreaturer af jydsk og Angler-Race. Hesteavlen af simpel Landrace synes med den stigende Velstand hos Bonden at gaae lidet fremad; af de forædlede Racer findes kun paa nogle Hovedgaarde.

Af Sviin og Smaafreaturer tillægges til Huusbrug og noget til Salg.

6. Bornholms Amt.

Agerbruget er i stadigt Fremstridt, hvortil Udskift-

ningen væsentligen har bidraget. Mergel anvendes ikke meget; hvad angaaer kunstige Gjødningsmidler, da er der kun paa enkelte Gaarde foretaget Forsøg med Patentgjødning, som dog ikke skal have viist tilfredsstillende Virkninger. Flere Landmænd have anskaffet Kornrensningssmaskiner, hvoraf der ogsaa forefindes nogle hos Kiøbmændene i Kiøbstæderne. Korntørring i det større anvendes ikke, og af forbedrede Avlsredskaber er kun Svingploven bleven almindelig indført, men denne har ogsaa aldeles fortrængt Brugen af Hiulploven. Af fremmede Dvæg-racer findes vel enkelte, især af Sveizerracen, som kryd-ses med Landets egen Race, men uden noget bestemt Niemed, eller til sand Nytte, da man i Henseende til Dvæggets Rogt og Fodring staaer langt tilbage; Land-racen er derfor ogsaa kun liden og uanseelig, og gode Malketøer høre til Sielbhejderne. Endeel Faar af Southdowns-Racen ere overførte hertil, og kryd-ses med Landets egen Faarerace, hvortil de findes vel stiftede, da de ere haardsføre, og uden Banfselighed lade sig ac-climatisere. Landets egen Hesterace er vel liden, men udholdende og haardsfør. Krydsningen med de fra det Kongelige Stutteri i sin Tid oversendte Hingste, og med nogle fra det Augustenborgske Stutteri paa Als anskaffede Halvblodshingste har ikke lidet bidraget til Hesteavlens Forbedring, men af disse ere, med Undta-gelse af en eller to, de øvrige nu saa gamle, at de ikke længer ere ticnlige som Væskelere; hvorfor det vilde være særdeles onfseligt, om der af de i Kolding opstal-bede Landbæskelere maatte overlades i det mindste 2 til Bornholm, for at en saa gavnlig Foranstaltning ogsaa

funde komme denne Provinds tilgode. De fleste Gaardmænd tillægge Sviin til Salg; Gæs, Vender, Høns og Kalkuner tillægges overalt paa Landet i stor Mængde.

7. Odense Amt.

Saavel paa Hovedgaardene som Godserne er Agerbruget fremstribende. Kornet renses ofte ved Harpning, ofte ved Maskiner. Mergling er i Tiltagende. Hvor der findes raae og uopdyrkede Jorder, tages disse under Behandling og skadeligt Vand afledes. Forbedrede Agerdyrknings-Medskaber benyttes næsten overalt, saaledes den engelske og den amerikanske Plov, trefantede Harver m. fl. Hesteavlens er temmelig udbredt og forædles ved Tillæg af de bedste Dyr, ligeledes Dvægs- og Svineavlens.

8. Svendborg Amt.

I det sidste Serennium har Agerbruget unægteligt taget ikke faa Fremstribt. I den Tid er Anvendelsen af Mergel næsten bleven almindelig og det viser sig, at Brakmarken modtager en omhyggeligere Behandling baade ved Vandafledningsgrøfter og ved Opdyrkningen af Jordsmon, som før enten var belagt med Steen, bevoret med Krat eller henlaae i en Sump. Giødningsmidlerne søges vel forsøgede paa flere Maader, men egentlig kunstig Giødning, saasom: Patentgiødning, Guano eller deslige, er dog kun anvendt i det Smaa. Guano synes ikke at have tilfredsstillt. Maskiner og Harper til Kornrensning ere ikke længer usædvanlige, men Anstalter til Korntørring paa Landet gives ikke. Agerdyrknings-Medskaberne ere meget forbedrede, især Plo-

ven, thi de brugelige ere nu alle Svingspløve. En forbedret Dvæg- og Faareavl vinder i Dpmærksomhed, men i Hesteavlen finder fremmed Race ingen synderlig Indgang, skiondt der ogsaa lægges Bind paa Tillæg af gode Heste. Sviin tillægges og komme i Handelen. Smaafreatureur kun til Landets egen Forbrug.

9. Maribo Amt.

Agerbruget er fremsskridende. Raare Jorder opdyrkes og Moser udtørres. Forbedrede Agerdyrkningsredstaber ere indførte. Mergel anvendes samt af og til kunstige Gødningemidler. Paa Heste- og Dvæggholdet er Dpmærksomheden kun lidet henvendt, skiondt Bondens tiltagende Velstand ogsaa virker fordeelsagtig i denne Retning; Sviin og Smaafreatureur tillægges til Huusbrug.

10. Aalborg Amt.

Agerbruget er fremadskridende og Landmanden anvender meget paa forbedrede Agerdyrkningsredstaber og vælger med større Omhyggelighed sit Sædeforn. Raare Jorder opdyrkes. Mergel anvendes ofte og Forsøg ere anstillede flere Steder med Guano. Kornet renses i Almindelighed med Sold. Dvægavlen er ikke synderlig forbedret. Sviin og Smaafreatureur tillægges.

11. Sjörriug Amt.

Agerdyrknigen er i det Hele taget i mærkelig Dpskomst og det er især glædeligt at see, hvorledes den store som den mindre Landeiendomsbesidder lægger Bind paa Dpdyrkning af de mange herværende raare Jorder, Aier og Heber, som her for en meget stor Deel ere

endog meget tjenlige til Dyrkning, hvilken ogsaa endog efter nogle Aar svarer god Regning. Mergling har i de senere Aar udbredt sig særdeles meget og det er et stort Held for Amtet, at Mergelen findes de fleste Steder, men andre kunstige Gødningsemidler vides ikke at benyttes. Korntørring er neppe i Brug, men Rensning af Kornet skeer paa de større Gaarde ved Rensmaskine, paa de mindre ved Sold og Skovl, ligesom Sædens større Reenhed vinder mere og mere Anerkendelse. Agerdyknings=Redskaberne ere i det Hele taget ingenlunde flette og mange Forbedringer ved disse ere indførte i de senere Aar. Heste= og Dvægavl drives med megen Iver, og Salg af disse Kreaturer udgjør de fleste Steder Bondens bedste Indtægtskilde, men dog tør det ikke siges, at egentlig Forædling af Racerne tilstrækkeligen paasees. Af Faar og Sviin tillægges ogsaa en ikke saa ganske ubetydelig Deel, hvorimod Tillæg af Smaakreaturer til Salg kun skeer enkelte Steder. Ønskeligt vilde det være, om Bonden lagde mere Bind, end ofte Tilfældet er, paa Hegn og Fred samt Udgrøftning og Vands Afledning, men ligesom i de senere Aar ogsaa heri spores en Forandring til det Bedre, saaledes vil formeentlig i den sidste Henseende Forordningen af 29de Juli 1846 udøve en god Virkning.

12. Thisted Amt.

Bonden her i Amtet behandler i Reglen de almindelige Gødningsemidler, der staae til hans Disposition, med langt større Omhyggelighed, end saadant findes i endog de bedre kultiverede Egne, og paa flere større

Gaarde er Patentgiødning benyttet i de senere Aar. Nødvendigheden og Nyttens af at rense og behandle Sædefornet bedre begynder at blive almindelig anerkjendt, og det er nu ikke sjældent at see Rensmaskiner, som faaes ret gode fra et Jernstøberi i Thisted, transporterede imellem Bønderne i Sædetiden; — men som Handelsvare vises Kornet endnu kun liden Opmærksomhed i saa Henseende, da Bonden i Reglen beholder det bedste selv, og ifkun bringer til Kiøbmanden, hvad han ikke vil beholde selv til Sæd eller Huusholdning. Af forbedrede Agerdyrkningsredskaber er Svingploven almindelig udbredt, og det landoeconomiske Selskab har i de senere Aar ligeledes søgt at indføre Brugen af den saakaldte svenske Harve ved Bortlodning af flere Exemplarer af dette nyttige Instrument. Pløining med Røer nyder ogsaa meget god Fremgang blandt Huusmændene. Dvægtillæg og Dvægfodring er Bondens Hovedindtægtskilde, og han vogter sig med Omhyggelighed for enhver Indblanding af fremmede Racer, fordi han anseer Egnens egne Racer for de bedste og de fordelagtigste, hvortil han ogsaa synes at have god Grund, da de vedblive at søges med Begjærighed af Fremmede, der betale indtil 40 Specier for en god 3 Aars Dvie. Amtets landoeconomiske Selskab søger at raade Bod paa den alt for stærke Udførsel af de bedste Tilæggsdyr ved aarligt at uddele Præmier for disse, hvoraf ogsaa i de senere Aar er sporet god Virkning. Faareavlens har Selskabet derimod søgt at forbedre ved Krydsning med Dischley-Bædre, som bortloddes, og til Hesteavlens Forbedring har samme foranlediget, at tvende

Yorkshire-Hingste ere leiede fra Landstutteriet til Bedækning, den ene i Thy og den anden paa Mors, da gode Hingste savnes begge Steder. Hvis en directe Udførsel af Stude og Fedevarer igiennem Agger=Canal til England, — hvorfor alt iaar er arbeidet af et Interesseselskab, — kunde ordnes ved en Dampskibsfart til enkelte Tider af Aaret, vilde dette upaatvivleligt være det væsentligste Middel til at give Landbruget et yderligere Opsving.

13. Viborg Amt.

Agerbruget er fremskridende og raae Jorder opdyrkes. Mergling anvendes meer og meer. Svingploven er almindelig, flere Slags forbedrede nye Harver ere indførte. Kornrensning ved Maskiner er sjelden. Heste-, Dvæg- og Faareavl gjør ei synderlig Fremgang, ei heller Tillæg af Sviin og Smaafreaturer.

14. Aarhus Amt.

Agerbruget er fremskridende. Der findes kun faa raae Jorder, som kunne optages. Mergel bruges paa Hovedgaardene og ofte ogsaa af Bønderne. Kornrensning bruges, men ikke Torring. Af forbedrede Agerdyrkningsredskaber benyttes Svingploven. Hesteavlens begynder at hæve sig, Kalve, Sviin og Smaafreaturer tillægges.

15. Skanderborg Amt.

Agerbruget gaaer stadigt fremad, Engvanding anvendes. Agerdyrkningsredskaberne forbedres, saaledes har Svingploven fortrængt Hiulploven. Kornet ren-

ses paa Hovedgaardene paa Maffiner. Faare-, Dvæg- og Hesteavlens er betydelig forbedret og forædlet. Sviin og Smaafreaturer tillægges.

16. Randers Amt.

Agerdyrkningen er fremskridende; hvor der findes raare Jorder, opdyrkes disse. Mergel anvendes i Almindelighed. Maffiner bruges ofte til Kornrensning. Forbedrede Agerdyrkningsredskaber bruges næsten overalt. Saavel Heste- som Faare- og Dvægavlens søges forædlet og paa Smaafreaturers Opdræt lægges megen Bægt.

17. Ribe Amt.

Det er kun i ubetydelig Grad, at Agerdyrkningen er fremskridende. Man opdyrker vel raare Jorder, anvender enkelte Steder Mergel, kiender til Engvanding, bruger Kornrensning giennem Sold, men ikke Tørring, har i flere Egne indført Svingploven, men det gaaer kun langsomt. Med Kreaturholdets Forbedring er det paa samme Trin. Hesteavlens er i Almindelighed som tidligere, Sviin og Smaafreaturer tillægges sieldent uden til egen Forbrug.

18. Ringkjøbing Amt.

Agerbruget er vistnok fremadskridende. Mergel anvendes næsten overalt. Kornrensning benyttes ikke meget og slet ikke Tørring. Svingplove bruges kun paa enkelte Gaarde. Hesteavlens forbedres ikke, da Landmanden modsætter sig Indførsel af fremmed Blod og da Egnens egne Heste søges meget til Udførsel.

19. Zeile Amt.

Agerbruget er i det Hele fremadskridende. — Mergel og tildeels Patentgødning anvendes. Kornets Rensning udbredes meer og meer, Tørring i mindre Grad. Forbedrede Agerdyrkningsredskaber finde meer og meer Indgang. Landstutteriets Oprettelse vil upaatvilelig have nogen Indflydelse paa Hesteavlens Forbedring. Faare- og Dvægavlen staaer derimod paa det gamle Standpunkt. Der tillægges ubetydeligt af Sviin og Smaafreaturer.

7de Spørgsmaal.

Gives der Hindringer for Agerbruget, der ved en eller anden offentlig Foranstaltning kunne sees hævede, eller directe Foranstaltninger til dets Fremme, som uden Skade for det Almindelige kunne træffes?

1. Kiøbenhavns Amt.

Foruden Naturalarbeidets Afskaffelse, Afløsning af Hoveri og Fæstetvang formenes ogsaa Løsningen af de endnu hvilende Baand paa Kornhandelen at kunne bidrage til Agerbrugets Fremme. De landoeconomiske Selskaber have virket og ville kunne virke til Fordeel for Agerbruget ved Foranstaltninger til Kreaturers Forædling og ved at befordre Udbredelse af forbedrede og lettende Arbeidsredskaber. Engvandingens Benyttelse erkendes stedse meer og meer fordeelagtig.

2. Frederiksborg Amt.

Ved almindelig Anvendelse af Staldfødring og hen-

sigtsmæssig Benyttelse af Engvanding vilde meget gøres for Agerbrugets Fremme. Enkelte anføre, at Forandring i flere Puncter i Landbolovgivningingen vilde være til betydeligt Gavn for Agerbruget.

3. Holbæk Amt.

Mangel paa tilborlig Udgravning er en Hindring for Agerbrugets Fremme. Trangen til et høiere Agerdyrkningsinstitut føles, ligesaa til Faareavlens Dpfomst, Ansættelsen af en Schæferi-Inspecteur.

4. Sorø Amt.

Ligesom der ved Høveriets Afløsning er for Agerbruget sporet en gavnlig Forandring, kan det ikke være Tvivl underkastet, at Fæstes Afløsning til Arvefæste, saaledes som af Sorø Akademie paatænkt, vil meget fremme Agerbruget. Alene den Tanke, at i Tiden faaes Erstatning for anvendt Flid og Penge, vil anstrænge Bonden til gavnlige Forandringer ved Eiendommen. De landoeconomiske Selskabers Virken have allerede bidraget og ville fremtidig bidrage til Agerbrugets Forbedring og Kreaturholdets Forædling. At Veivæsenet ved Slusers Anbringelse, hvor fornødent gøres og hvorom saavel Sognesforstanderskaber som Amtsråad have at yttre sig, meget kan bidrage til side Markers Dpfomst, er fremført i Beretningerne fra flere Egne; ligesom og at en strengere Justits med Tienestekarle fra det Offentlige, navnlig med at tage fast Tieneste og en Classification efter disses Dygtighed i Heelkarle og Halvkarle, vilde ikke alene betrygge Jordbrugeren med Hen-

syn til det Individ, han søger, men ogsaa være til Gavn for hans Jorders Drift.

5. Præsto Amt.

Efter hvad der i de senere Aar er steet baade ifølge offentlige og private Foranstaltninger til Naturalarbejdernes Formindsfelse, vides der Intet, som kan lægge Hindringer iveien for Agerbrugets successive Fremskridt, idet man maa haabe, at de for Landmændene heldigere Tids=Omstændigheder maae medføre forøget Velstand og dermed tillige forøget Lyst, Vindstibeligbed og Tilfredshed i deres Dont, hvad enten de drive Jorden som Ciere eller som Leiere.

6. Bornholms Amt.

Mangel paa disponible Capitaler og den for Landmændene deraf følgende Bansteligbed, ved Prioritetslaan i deres Eiendomme at komme i Besiddelse af den fornødne Driftscapital, er en væsentlig Hindring for Agerbrugets Fremstriden, hvilken dog tildeels vilde kunne afhielpes, naar Bestyrerne af de offentlige Laanefonds i Kiøbenhavn vilde vise sig mere tilbøielige, end hidtil, til at opfylde de jevnlig fremkomne Begjæringer om Laan i Landeieendomme paa Bornholm, mod fuldkommen betryggende Sikkerbed.

7. Odense Amt.

En høiere Underviisning for Bondestanden er det sikreste og bedste Middel til Agerbrugets fremtidige Opkomst.

8. Svendborg Amt.

Som ønskeligt for Agerbrugets Fremme er paapeget Hovseriets fuldkomne Afsløsning. Foruden dette synes nye og forbedrede Mølleindretninger at være ønskelige, thi kunde det derved opnaaes, at Producterne udfortes i formalet og forædlet Tilstand, vilde Affaldet forblive her tilbage og komme Kreaturholdet og derved tillige indirecte Landbruget tilgode, og herved var ikke lidet vundet, istedetfor at denne Fordeel ved Producternes Udførsel i raa Tilstand kommer Udlandet tilgode. Hvis derhos de forædlede Producter tilveiebragtes i bedre og større Mængde paa de nye, end paa de nuværende Møller, var ogsaa meget vundet ved Formalingen til Brug for Landet.

9. Maribo Amt.

En mere samlet Beliggenhed af Bønderjorderne vilde bidrage meget til Jordernes hensigtsmæssigere Afbenyttelse. Man venter gode Følger for Agerbruget af Forordningen af 29de Julii 1846, især med Hensyn til skadeligt Vands Afledning. Mere udbredt Kundskab i Agerbrug og Landoeconomie hos Bonden findes ønskelig. Der klages ofte over Mangel paa Arbeidskraft, hvilket formenes at have sin Grund i, at Epedemien for 15 Aar siden bortrykkede mange Børn, som nu vilde have været arbejdsdygtige.

10. Aalborg Amt.

Den uheldige tidligere Udskiftning, ifølge hvilken Lødderne ere adspredte, virker skadeligt paa Agerbrugets

Fremme. En høiere Intelligents hos Landmanden vilde virke gavnligt i flere Retninger.

11. Sierring Amt.

Her er endnu betydelige ikke udstiftede Dele ligesom destoværre Udstiftningen paa flere Steder er i det mindste efter Nutidens Agerbrug høist uheldig udført. En Hindring for at faae dette rettet ligger deels i Mangel paa Landinspecteurer og deels i de betydelige Udstiftningsomkostninger, og det vilde derfor være høist ønskeligt, om Foranstaltninger i disse Henseender kunde træffes fra det Offentliges Side, hvormed da ogsaa maatte forenes Moderation af den for Amtet vistnok ikke hensigtsmæssige Udstyfningslovgivning. En Hindring for Udvidelse af Agriculturen her er det, at Landmanden har Banskfelijkheid ved at erholde de dertil fornødne Pengemidler tillaans, deels fordi der fra ældre Tid af hersker en vistnok ugrundet Frygt for Panternes Sikkerhed og deels fordi de Kasser, hvoraf saadanne Laan væsentligen skulle erholdes, ere langt fjernede, og det vilde derfor vistnok være gavnligt, om Oprettelsen af den paatænkte Creditkasse kunde snarest muligt komme i Stand.

Endskiondt der i de senere Aar er gjort ikke lidet for Veiene, ere dog endnu navnlig endeel af Landeveiene ikke og kunne ikke, uden Grundforbedring, komme i saadan Stand, at de afgive Communicationsmidler efter Nutidens Fordringer, hvorfor især Hovedlandveienes snarlige Grundforbedring anbefales som en af

de væsentligste Hovedbetingelser for Amtets Dykomst. Medens Hesteavl her drives fortrinsviis fremfor andre Steder i Landet, savnes dog dygtige Hingste. Vel er det nu saa, at een god Hingst af det Kongelige Landstutteri har været opstaldet her i sidstafvigte Aar, men denne er ingenlunde tilstrækkelig enten efter Amtets Udstrækning eller den herværende betydelige Hesteavl, og det haabes derfor, at i de næstkommende Aar i det mindste 2 eller 3 saadanne Hingste maatte blive opstaldede her, ligesom det ogsaa ikke skionnes, at der burde tages andet end Bedækningspengene for saadanne Hingste, da den fordrede Betaling dog ikke kan være af nogen Bigtighed for den Kongelige Kasse, medens den bevirker, at, da den ikke kan tages af nogen offentlig Kasse her, der maa stiftes private Foreninger for at holde Hingsterne, hvilket imidlertid ikke er let at tilveiebringe, førend Bonden faaer større Tillid til Blodshestene end han, affrækket af de tidligere Erfaringer, nu har til dem.

12. Thisted Amt.

Den paafaldende slette Udskiftning, der vel især hidrører fra Mangel paa fornødent Tilsyn med samme i sin Tid, da Bøndergodserne, hvoraf næsten hele Amtet har bestaaet, først maatte udskiftes, før de kunde udstyffes, lægger den væsentligste Hindring iveien for Markfred og for en planmæssig Inddeling af Bønderjorderne, hvilket vel ogsaa maa antages som Hovedgrunden til, at der endnu kun spores liden Sands eller Interesse herfor, medens man t. Ex. paa Holland, hvor Velstanden blandt Bønderne er mindre og Udskiftning

gen er foregaaet langt senere, ikke finder nogen Bondelod, som ikke er indhegnet og inddeelt til at drives med nøiagtigt Sædefølge. En Forandring heri vilde kun kunne tilveiebringes af det Offentlige ved at opmuntre hele Byer og Sogne til at lade foretage en Omstiftning af deres Jorder, hvilket imidlertid nu vilde være forbundet med de største Vanskeligheder, efterat alle ere blevne Selveiere og Parcellister; noget vil vel Udstykningsen og den deraf flydende Sammenlægning af Ud- og Indlobber dog maafee med Tiden kunne raade Bod paa denne overalt følelige Hindring for et forbedret Agerbrug.

13. Viborg Amt.

Som væsentlige Hjælpebidler til Agerbrugets Fremme foreslaaes:

- en Forbindelse med England ved Dampstibsfart gien- nem Aggerkanal;
- og Bønderkarles Dplærelse i det forbedrede Agerbrug.

14. Aarhus Amt.

En væsentlig Forhindring for et forbedret Agerbrug er en uheldig Udstyknings. Bønderne have ofte deres Jorder paa 3 og flere Steder, hvorved en god Inddeling vanskeliggjøres. Fra det Offentliges Side kan neppe tages nogen directe Foranstaltning til at afhjælpe denne Mangel, som i Tidens Løb ordner sig ved Mangelæg. Skadeligt Bands Afledning er ved de mindre Landbrug forbunden med Vanskelighed, men det tør ventes, at Forordningen af 29de Juli 1846 vil i saa Henseende stiftes Gavn.

15. Standerborg Amt.

Fæstegodssets Dvergang til Selveiendom vil være det sikreste Middel til et bedre Agerbrug og større Nationalvelstand.

16. Randers Amt.

Hoveriets Ophævelse og Selveiendoms Udbredelse vil meget fremme Agerbruget. Markufred og Savnet af et godt Landpoliti ere Hindringer for Agerbrugets Fremme.

17. Ribe Amt.

I de flere Egne, hvor Havets hyppige Doversømmelser ødelægge Agrene, var det ønskeligt, at der arbejdedes med mere Kraft paa Sødigers Opførelse.

18. Ringkøbing Amt.

Bedre Affætningsveie for Producterne og en ny Anordning om Hebebrand vilde betydeligen fremme Agerbruget. Skotske Faars Forplantning i Hebeegnene og engelske Sviin af den store Race antages at være til Fordeel.

19. Veile Amt.

Hensigtsmæssige Foranstaltninger til nyttige Kundskabers Udbredelse vilde sikkert være til Gavn for Agerbrugets Fremme.
